

DE WERKING VAN DEN GESLACHTACCIJNS SEDERT 1860.

Tot de lastigste hoofdstukken der staathuishoudkunde behoort ongetwijfeld dat, waarin de vraag naar den druk der belastingen wordt onderzocht. In abstracto kunnen, voor verschillende catagoriën van belastingen, theoriën worden opgebouwd nopens de vraag wie, in bepaalde omstandigheden, de werkelijk belaste is. Maar in den regel ontbreekt het aan de noodige statistische gegevens om de juistheid dezer theoriën aan de praktijk te toetsen.

Alleen bij de accijnzen is men van het ter beantwoording der gestelde vraag onmisbaar cijfermateriaal niet altoos zoo geheel verstoken, als dit bv. bij verkeersbelastingen als het registratierecht het geval is. Toch is ook hier het geven van een geheel precies antwoord wel nimmer mogelijk.

De bedoeling van accijnsheffing is ze op den consument te doen drukken. Maar daargelaten, dat bij invoering of verhooging van den accijns een overgangstoestand ontstaat, waarin de belasting ongetwijfeld voor een meer of min belangrijk deel den producent van het belaste artikel treft, zal de belasting wegens de daardoor veroorzaakte prijsverhooging het verbruik verminderen. Wie tot de gestegen prijzen kooper blijft, betaalt den accijns ¹⁾, maar van het verminderd debiet lijdt de producent. Wordt daardoor het geheele bedrijf minder winstgevend gemaakt, dan is de werking van den accijns als die van een zakelijke

¹⁾ Voor zoover hierdoor zijn koopkracht voor andere goederen vermindert, zal deze hem drukkende last, ook bij anderen zich voelbaar maken. Een prijsstijging van meel en brood door heffing van een meelrecht of een gemaalaccijns drukt niet alleen de broodeters, in verhouding tot hun broodverbruik.

last die spoedig na zijn invoering wordt geamortiseerd. Maar zoodanige amortisatie sluit herleving van den druk, geheel of ten deele, niet uit.

Daarbij komt nog, dat het verzamelen der gegevens omtrent prijzen en verbruik van accijnsplichtige artikelen niet altoos gemakkelijk is. Bruikbare statistieken van detailprijzen, waarin met verschil in kwaliteit der artikelen en andere dergelijke storende invloeden voldoende is rekening gehouden, zijn uiterst moeilijk te verkrijgen. En ook nopens de consumptie — men denke aan de overponden bij den suikeraccijns vóór de wet van 29 Januari 1897 de verborgen door een open premie verving — zijn niet altoos juiste gegevens bekend, die in verband met den prijsloop gebracht kunnen worden.

Intusschen scheen het ons toch niet onbelangrijk, met betrekking tot den geslachtaccijns te onderzoeken of uit de beschikbare gegevens iets stelligs blijkt met betrekking tot de vraag naar den druk van dezen accijns. Dat wij juist dezen accijns kozen vindt zijn grond daarin, dat telkens weder, beurtelings in het belang van den landbouw of van den consument, zijn afschaffing wordt bepleit. En al denkt, naar het schijnt, ondanks het buitengewoon accres der middelen in de laatste jaren, de regeering thans eerder aan eene vernieuwde verzwaring der verbruiksbelastingen, dan aan voltooiing der in 1892 voortgezette belastinghervorming in de richting van verlaging of opheffing van sommige der nog bestaande accijnzen, — een tijdig onderzoek naar de vraag wie den accijns betaalt, wie dus door zijn afschaffing zou worden gebaat kan toch wellicht zijn nut hebben.

Gelijk men weet wordt de geslachtaccijns ten onzent nog zoo goed als geheel beheerscht door Gogel's wet van 2 Augustus 1822 Stbl. N° 31. Voor schapen en varkens werd de accijns met 1 November 1852, ingevolge de wet van 28 April van dat jaar Stbl. N° 96, opgeheven, maar van rundvee bedraagt hij nog steeds 10 pCt. van de waarde. Ons onderzoek gaat intusschen niet verder dan tot 1860 terug, omdat bij de wet van 15 Mei 1859 (Stbl. N° 38) het collectiefzegel en de opcenten, alsmede het consentzegel voor de vervoerbiljetten, voor dezen accijns werden afgeschaft, en dus eerst na dit jaar de accijns, wat het heffingsbedrag aangaat, geheel onveranderd is gebleven.

Bovendien is, nadat reeds bij de zoeevengenoemde wet van 1852 eigen aangifte van de waarde regel was geworden, en de benaderingspremie van 5 op 7 pCt. was verhoogd, in 1859 de heffing naar tarief geheel afgeschaft, wat vermoedelijk niet zonder invloed is gebleven op de geconstateerde veraccijnsde waarde vóór en na 1859.

De cijfers nu van het verbruik en de accijnswaarde van rundvee en kalveren in onderling verband beschouwend, ten einde te trachten daaruit, ter beoordeeling van de vraag wie dezen accijns betaalt, voortbrenger of verbruiker, een prijschaal af te leiden, zal men, het mag wel met eenigen nadruk voorop worden gesteld, niet dan tot benaderend juiste resultaten kunnen geraken.

De omvang van het verbruik, voor zoover deze afhangt van de prijshoogte, wordt bepaald door den prijs dien de consument ten slotte te betalen heeft, niet door dien tot welken de slager het vleesch ontvangt, al hangen beide prijzen dan ook nauw samen. De fiscale cijfers nu leeren alleen dezen laatsten prijs kennen. En bovendien nog niet met volkomen juistheid. Immers, daargelaten dat de benaderingspremie den aangever een marge van 7 pCt. laat, waarmede hij ongemoeid de werkelijke waarde verlagen kan; de ambtenaar die benaderen wil zal, voor de moeite en risico daaraan verbonden, in den prijs dien hij ten slotte voor het benaderde ontvangt beloond moeten worden. Men kan daarom veilig aannemen dat de accijnswaarde stel 10 pCt. beneden de werkelijke blijft.

Dit bezwaar is echter in alle jaren hetzelfde, en zal, waar het hier alleen om den loop van de verbruiks- en de prijscurven in onderling verband te doen is, en niet om een juiste becijfering van den omvang van het verbruik, dus wel zonder groot nadeel kunnen verwaarloosd worden.

Een tweede bezwaar is, dat de accijnswaarde per beest en niet per kilogram wordt bepaald. Het kan dus zijn, dat in stijging of daling van de accijnswaarde per beest niet alleen wijziging van den vleeschprijs tot uitdrukking komt, doch tevens of uitsluitend wijziging van het gemiddeld gewicht. Eene daling of stijging van het betrekkelijk verbruik zou dan uit dezelfde oorzaak geheel of ten deele verklaard moeten worden.

Te ondervangen is dit bezwaar niet volkomen. Om te trachten er eenigszins aan te gemoet te komen, hebben wij nevens de gemiddelde accijnswaarde per stuk rundvee, ook de prijzen waarvoor bij openbare aanbesteding de levering van rundvleesch aan het gesticht Meerenberg is gegund opgenomen. Men zal dan, dewijl bij de inschrijving voor eenig jaar vermoedelijk de prijzen van het daaraan voorafgaande, d. i. het jaar waarin de aanbesteding plaats vindt, als basis dienden, met de accijnscijfers nopens ieder jaar de prijzen waarvoor in het daaraanvolgende geleverd is moeten vergelijken.

Intusschen kunnen deze aanbestedingscijfers voor dit doel, gelijk hieronder nader blijken zal, toch niet ten volle de goede diensten bewijzen die men er van verwachten mocht. Het verband tussehen prijs en verbruik treedt bij beschouwing van de accijnscijfers veel scherper in het licht, dan bij eene vergelijking van de betrekkelijke consumptie in eenig jaar met de bijbehorende aanbestedingsprijzen. Dit doet vermoeden dat in casu de laatste een minder juist beeld geven van den loop der prijzen dan de accijnscijfers. De aanbestedingsprijzen gelden trouwens slechts een enkel gesticht, zij het dan ook van grooten omvang. En bovendien moet in dezen prijs, ook al volgt hij de algemeene prijsbeweging, daar hij den inschrijver een jaar lang bindt, noodwendig een aleatoir element zijn gediscoteerd. De gemiddelde accijnswaarde der runderen en kalveren daarentegen is becijferd door deeling van de som der aangegeven waarden van alle in eenig jaar veraccijnsde beesten door hun aantal. Waar nu voor ons doel, niet eene vergelijking van twee verwijderde tijdvakken beoogd wordt, maar een onderzoek van de wisseling der cijfers van jaar tot jaar, is het onwaarschijnlijk dat wijziging van het gemiddeld gewicht van alle veraccijnsde beesten in zoo kort tijdsbestek een eenigszins beteekenenden storenden invloed zou kunnen oefenen. Wij vonden daarom vrijheid in hetgeen volgt ons hoofdzakelijk tot de accijnscijfers te bepalen. Trouwens de verzameling van geheel gelijkwaardige prijscijfers van rund- en kalfsvleesch, liefst in verschillende deelen van ons land, zou, over zoo lang tijdvak uitgestrekt op zeer groote bezwaren zijn gestuit.

Eindelijk staat aan het verkrijgen van een afdoend antwoord op de vraag die ons bezig houdt in den weg het feit, dat

onze „Volkswirtschaft“ in het tijdvak waarover ons onderzoek loopt, niet is blijven stilstaan, maar in zeer gewenschte richting zich heeft ontwikkeld wat, afgescheiden van den prijsinvloed, het vleeschverbruik zal hebben geïnculceerd.

Alvorens de cijfers thans nader te beschouwen, mogen enkele algemeene beschouwingen voorafgaan. Gelijk wij hierboven reeds opmerkten zal, ter beantwoording van de vraag, of de accijns op de verbruikers wordt verhaald, moeten getracht worden een prijschaal van het belaste artikel op te maken. Niet om te zien of er wel werkelijk tusschen prijs en omvang van het verbruik verband bestaat. Dit mag wel bij voorbaat als vaststaande worden aangenomen. Zoodanig verband toch bestaat bij alle goederen. Maar niet bij alle openbaart het zich op dezelfde wijs.

Bij sommige goederen zal reeds eene geringe stijging van den prijs eene aanzienlijke vermindering van het verbruik ten gevolge hebben. Dit zal bv. het geval kunnen zijn bij artikelen welke een zeer ruim debiet hebben, en waarvan surrogaten bestaan, die bijna even goede diensten kunnen bewijzen als de artikelen in welker plaats zij treden. Zoo zal de prijs van natuurboter niet aanmerkelijk kunnen stijgen, zonder dat het verbruik er van zeer sterk daalt en door dat van kunstboter wordt vervangen. Houdt zulk een prijsstijging lang aan, dan zal het veelal bij opvolgende prijsdaling niet mogelijk blijken het verloren terrein weder geheel te herwinnen. Van andere goederen, sommige luxe-artikelen bv. zal de prijs kunnen klimmen zonder dat het gebruik er van naar evenredigheid daalt.

Omgekeerd zal eene geringe prijsdaling bij sommige goederen reeds voldoende kunnen zijn om het verbruik er van zeer sterk te doen groeien, en voorzoover dit niet in dier voege geschiedt dat het verbruik van hen die reeds vroeger consumenten waren klimt, maar zoo, dat de kring der verbruikers ruimer wordt, zal het intreden van eene nieuwe prijsstijging het verbruik niet altoos evenredig doen dalen. Het artikel heeft zich dan in de levensgewoonten der nieuwe consumenten een min of meer blijvende plaats veroverd en het verbruik er van wordt bij prijsverhooging niet aanstonds geheel gestaakt.

Ter beoordeeling nu van den druk van den vleeschaccijns

komt het er op aan te onderzoeken hoedanig bij dit artikel het verband tusschen prijs en verbruik is. Mocht het blijken dat in den regel de stijging van den prijs het verbruik niet evenredig doet dalen, dan schijnt het mij te mogen worden aangenomen, dat de producenten den accijns goeddeels op de verbruikers hebben kunnen afwentelen zonder hun debiet te schaden. En wat de gevolgen eener eventueele afschaffing van dezen accijns aangaat, dunkt het mij, indien mocht blijken dat eene geringe prijsdaling het verbruik reeds sterk doet groeien, waarschijnlijk, dat deze vooral aan den landbouw en den grondeigendom zoude ten goede komen. Immers het directe voordeel dat de opheffing van den accijns aan de producenten verschafft, zal de concurrentie prikkelen. Maar reeds een kleine prijsdaling zal het geheele toegenomen aanbod in beslag nemen. En dientengevolge zal, naar men mag aannemen, hier dus een groot deel van de door de schatkist prijsgegeven bate den landbouw en den grondeigendom bevoordeelen.

Het bedrijf van den veeteelt zal dan blijken, door de opheffing van den accijns, algemeen voordeliger geworden te zijn, wat weder op de pachten der gehuurde gronden en op de waarde van den grondeigendom moet terug werken.

Leeren de feiten daarentegen, dat een prijsstijging het verbruik zeer sterk doet afnemen, dan heeft de veeteelt den accijns, om het debouché niet te zeer te zien inkrimpen, goeddeels voor zijn rekening moeten nemen. Door de invoering van den accijns is dan destijds het bedrijf algemeen minder „ergiebig” gemaakt, wat, voor zoover het niet tot het scheuren van grasland mag geleid hebben, als een zakelijke last op het bedrijf zal zijn geamortiseerd. De prijs van het product kon daarna onverhoogd blijven. De accijns drukt dientengevolge niet of nauwelijks op het verbruik, en alleen in tijden van dalende opbrengsten van het bedrijf, nog gedeeltelijk op de veeteelt. En wat aangaat de vermoedelijke gevolgen eener eventueele opheffing van den accijns zal, indien blijkt dat prijsdaling het verbruik weinig doet toenemen, juist omgekeerd als in het zooeven genoemd geval, deze opheffing goeddeels aan de consumenten ten goede komen. De door dezen maatregel geprikkelde concurrentie zal dan belangrijke prijsverlaging zich moeten getroosten om het verbruik te zien toenemen.

Natuurlijk zijn er tusschen de hier in grove trekken geschetste gevallen overgangsvormen denkbaar; maar, de meer verwijderde gevolgen van invoering of opheffing van den accijns nu daar gelaten, heeft men zich dunkt mij de werking van den accijns in hoofdzaak aldus voor te stellen.

Geven wij thans het woord aan de cijfers. Staat I geeft voor ieder der jaren 1860 en volgende, afzonderlijk voor runderen en kalveren ¹⁾, het volstrekte en het betrekkelijke verbruik, en de gemiddelde waarde per stuk. Staat II vermeldt de uit deze cijfers voor vijf- en tienjarige tijdvakken berekende gemiddelden, en de ontwikkeling van deze, de cijfers voor het eerste tijdvak gelijk 100 stellende. Staat III behelst van jaar tot jaar voor rundvee en kalveren afzonderlijk, de toe- of afneming van het betrekkelijk verbruik en de waarde, daarbij dus telkens het cijfer van het voorafgaande jaar gelijk 100 stellende. In staat IV worden deze cijfers gegroepeerd, al naar mate de beweging bij de prijscijfers of wel bij de verbruikscijfers sterker was, en het verschil in de procentueele toe- of afneming van beide aangeduid. Eindelijk zijn in staat V verzameld de cijfers nopens de prijzen waarvoor in de jaren 1860 en volgende de levering van rundvleesch aan het gesticht Meerenberg is gegund, en de verhoudingscijfers dezer prijzen, die in het voorafgaande jaar telkens gelijk 100 stellende.

I.

JAREN.	R U N D E R E N.			K A L V E R E N.		
	Aantal geslachte beesten.	Idem per 100 inwoners.	Waarde per stuk.	Aantal geslachte beesten.	Idem per 100 inwoners.	Waarde per stuk.
1860	120.221	3.62	97.80	88.418	2.66	19.64
1861	124.184	3.71	95.04	91.680	2.74	16.68
1862	135.177	4.00	90.91	93.537	2.77	19.93
1863	148.624	4.36	82.89	103.913	3.05	18.57
1864	161.384	4.69	79.06	108.708	3.16	18.58
1865	159.290	4.59	86.32	103.295	2.97	20.70
1866	157.132	4.49	99.06	112.356	3.21	22.13
1867	139.198	3.95	102.31	104.334	2.96	22.60
1868	151.414	4.26	100.75	103.633	2.92	23.81

¹⁾ Alleen de gezonde beesten zijn in den staat opgenomen; met die uit nood geslacht is daarin geen rekening gehouden.

I. (*Vervolg*).

JAREN.	R U N D E R E N.			K A L V E R E N.		
	Aantal geslachte beesten.	Idem per 100 inwoners.	Waarde per stuk.	Aantal geslachte beesten.	Idem per 100 inwoners.	Waarde per stuk.
1869	153.667	4.30	111.20	99.893	2.79	25.60
1870	154.075	4.29	110.70	99.520	2.77	25.50
1871	153.788	4.26	112.50	96.646	2.67	26.80
1872	134.140	3.68	138.80	78.721	2.16	33.—
1873	130.779	3.55	153.90	81.168	2.20	34.70
1874	150.503	4.03	134.20	92.159	2.47	31.70
1875	175.449	4.65	121.60	102.797	2.72	30.60
1876	186.087	4.87	124.30	108.546	2.84	27.50
1877	167.554	4.32	137.10	99.926	2.58	31.30
1878	147.204	3.74	152.50	94.709	2.41	33.10
1879	168.448	4.23	133.40	109.583	2.75	30.10
1880	189.449	4.70	126.70	115.662	2.87	30.90
1881	203.162	4.98	123.50	114.603	2.81	31.10
1882	177.441	4.29	141.90	104.714	2.53	33.90
1883	159.731	3.81	156.30	97.372	2.33	36.30
1884	159.175	3.76	151.60	99.338	2.35	35.40
1885	178.669	4.16	132.20	117.739	2.75	30.70
1886	197.360	4.55	119.—	126.563	2.92	29.30
1887	217.282	4.95	106.—	130.935	2.98	27.40
1888	222.533	5.00	108.50	134.543	3.03	27.90
1889	200.263	4.46	128.80	115.267	2.57	32.30
1890	178.223	3.93	148.60	108.024	2.38	34.80
1891	187.224	4.08	132.60	119.471	2.60	31.80
1892	211.592	4.55	119.20	135.022	2.91	30.70
1893	228.328	4.86	111.—	142.841	3.04	29.70
1894	204.028	4.29	123.90	126.130	2.65	32.40
1895	194.631	4.03	124.50	121.149	2.51	32.50
1896	198.312	4.05	127.20	122.887	2.51	34.30
1897	244.519	4.92	108.70	144.506	2.87	32.20
1898	257.671	5.11	110.20	138.206	2.74	34.30
1899	248.400	4.89	119.—	129.200	2.54	37.—

II.

Tijdvakken.	R U N D E R E N.			K A L V E R E N.		
	Gemiddeld aantal geslachte beesten per jaar.	Idem per 100 inwoners.	Gemiddelde waarde per stuk.	Gemiddeld aantal geslachte beesten per jaar.	Idem per 100 inwoners.	Gemiddelde waarde per stuk.
1860—64	137.918	4.08	89.14	97.251	2.88	18.68
1865—69	152.140	4.32	99.93	104.702	2.97	22.97
1870—74	144.657	3.96	130.02	89.643	2.45	30.34
1875—79	168.948	4.36	133.78	103.112	2.66	30.52
1880—84	177.792	4.30	140.—	106.338	2.57	33.52
1885—89	203.221	4.63	118.90	125.009	2.85	29.52
1890—94	201.879	4.32	127.06	126.298	2.70	31.80
1895—99	228.707	4.61	117.92	131.190	2.64	34.06
1860—69	145.029	4.20	94.54	100.977	2.93	20.82
1870—79	156.803	4.16	131.90	96.378	2.56	30.43
1880—89	190.507	4.47	129.45	115.674	2.72	31.52
1890—99	215.293	4.47	122.49	128.744	2.67	32.93

Verhoudingscijfers uit het bovenstaande berekend, het tijdvak
1860—64 (resp. 1860—69) = 100 gesteld.

1860—64	100	100	100	100	100	100
1865—69	110.31	105.88	112.10	107.66	103.13	122.97
1870—74	104.89	97.06	145.86	92.18	85.07	162.92
1875—79	122.50	106.86	150.08	106.03	92.36	163.38
1880—84	128.91	105.39	157.06	109.34	89.24	179.44
1885—89	147.35	113.48	133.39	128.54	98.96	158.03
1890—94	146.38	105.88	142.54	129.98	93.75	170.23
1895—99	165.84	112.99	132.29	134.90	91.67	182.33
1860—69	100	100	100	100	100	100
1870—79	108.12	99.05	139.52	95.45	87.37	146.15
1880—89	131.36	106.43	136.93	114.55	92.83	151.39
1890—99	148.45	106.43	129.56	127.50	91.13	158.17

III.

R U N D E R E N.

Toe- resp. afneming van
het betrekkelijk verbruik en
de waarde, het cijfer van het
voorafgaand jaar telkens
= 100 gesteld.

JAREN.	<i>Verbruik.</i>	<i>Waarde.</i>
1861	103.30	97.18
1862	108.85	95.66
1863	109.95	91.18
1864	108.59	95.38
1865	98.70	109.18
1866	98.65	114.76
1867	88.59	103.28
1868	108.78	98.48
1869	101.49	110.37
1870	100.27	99.55
1871	99.81	101.62
1872	87.22	123.38
1873	97.50	110.88
1874	105.08	87.20
1875	116.57	90.62
1876	106.06	102.22
1877	90.04	110.30
1878	87.85	111.23
1879	114.43	87.47
1880	112.47	94.98
1881	107.24	97.47
1882	87.34	114.90
1883	90.02	110.15
1884	99.65	96.99
1885	112.21	87.20
1886	110.50	90.02
1887	110.09	89.08
1888	102.42	102.36
1889	89.99	118.71
1890	88.55	115.37
1891	105.05	89.23
1892	113.01	89.89
1893	108.—	93.12
1894	89.37	111.62
1895	95.40	100.48
1896	101.88	102.17
1897	123.30	85.46
1898	105.38	101.38
1899	96.40	107.99

K A L V E R E N.

Toe- resp. afneming van
het betrekkelijk verbruik en
de waarde, het cijfer van het
voorafgaand jaar telkens
= 100 gesteld.

<i>Verbruik.</i>	<i>Waarde.</i>
103.69	84.93
102.03	118.21
111.09	93.18
104.61	100.05
95.02	111.41
108.77	106.91
92.86	102.12
99.33	105.35
96.39	107.52
99.63	99.61
97.11	105.10
81.45	123.13
103.11	105.15
113.54	91.35
111.54	96.53
105.59	89.87
92.06	113.82
94.78	105.75
115.70	90.94
105.55	102.66
99.08	100.65
91.37	109.—
92.99	107.09
102.02	97.52
118.52	86.72
107.49	95.44
103.45	93.52
102.76	101.82
85.67	115.77
93.72	107.74
110.60	91.38
113.02	96.54
105.79	96.76
88.30	109.09
96.05	100.31
101.43	105.51
117.59	93.88
95.64	106.56
93.48	107.87

IV.

R U N D E R E N.

Het verschil in de mate van toe- of afneming van prijs
en verbruik beliep in de jaren waarin:

toenam dan de prijs daalde.	het verbruik sterker afnam dan de prijs steeg.	steeg dan het verbruik daalde.	de prijs sterker daalde dan het verbruik klom.
1861 0.48	1867 8.13	1865 7.88	1870 0.18
1862 4.51	1878 0.92	1866 13.41	1874 7.72
1863 1.13	1895 4.12	1871 1.43	1885 0.59
1864 3.97		1872 10.60	1887 0.81
1868 7.26		1873 8.38	1891 5.72
1875 7.19		1877 0.34	
1879 1.90		1882 2.24	
1880 7.35		1883 0.17	
1881 4.71		1889 8.70	
1886 0.52		1890 3.92	
1892 2.90		1894 0.99	
1893 1.12		1899 4.39	
1897 8.76			

K A L V E R E N.

1863 4.27	1867 5.02	1865 6.43	1861 11.38
1874 4.89	1881 0.27	1868 4.68	1876 4.54
1875 8.07	1894 2.61	1869 3.91	1884 0.46
1879 6.64	1895 3.64	1871 2.21	1887 3.03
1885 5.24		1872 4.58	
1886 2.93		1877 5.88	
1891 1.98		1878 0.53	
1892 9.56		1882 0.37	
1893 2.55		1883 0.08	
1897 11.47		1889 1.44	
		1890 1.46	

V.

Toe- of afneming van
den aanbestedings-
prijs, die in het
vorig jaar telkens
= 100 gesteld.

JAREN.	Cents per K.G.	Toe- of afneming van den aanbestedings- prijs, die in het vorig jaar telkens = 100 gesteld.	JAREN.	Cents per K.G.	Toe- of afneming van den aanbestedings- prijs, die in het vorig jaar telkens = 100 gesteld.
1860	55	—	1880	64 ⁹	114.06
1861	54	98.18	1881	65 ⁹	101.54
1862	49	90.74	1882	71 ^{7.5}	108.88
1863	47	95.92	1883	71 ^{7.5}	100.—
1864	51	108.51	1884	65 ⁹	91.85
1865	58	113.73	1885	63 ⁹	96.97
1866	55	94.83	1886	55 ⁹	87.48
1867	53 ^{9.9}	98.17	1887	54 ⁸	98.03
1868	58 ^{9.9}	109.26	1888	51 ^{8.5}	94.62
1869	55 ^{9.9}	94.91	1889	65 ⁴	126.13
1870	55 ^{9.9}	100.—	1890	64 ⁸	97.98
1871	59 ⁵	106.27	1891	61 ⁸	95.32
1872	69 ⁵	116.81	1892	63 ⁸	104.45
1873	68 ^{9.5}	99.21	1893	55 ⁴	86.27
1874	66 ⁵	96.45	1894	63 ⁸	115.92
1875	61 ⁵	92.48	1895	57 ⁸	90.60
1876	64 ^{4.5}	104.80	1896	55 ^{3.5}	95.76
1877	67 ^{4.5}	104.65	1897	49 ⁶	89.61
1878	69 ^{4.5}	102.97	1898	52 ⁴	105.65
1879	56 ⁹	81.93	1899	53 ²	101.53

Wat blijkt nu uit al deze cijfers? In de eerste plaats wel dat, zooals trouwens gelijk wij reeds opmerkten niet anders te verwachten was, tusschen prijs en verbruik ook bij dit artikel een allernauwst verband bestaat. Dat het betrekkelijk verbruik klom zonder dat de prijs gedaald was, of omgekeerd, afnam zonder dat de prijs steeg, komt wat de runderen aangaat in slechts 6 van de 40 jaren voor, te weten de jaren 1869, 1876, 1884, 1888, 1896 en 1898 ¹⁾, en voor wat de kalveren betreft in slechts 8 jaren, te weten de jaren 1862, 1864, 1866, 1870, 1873, 1880, 1888 en 1896, en daaronder zijn nog verscheidene jaren waarin de gelijktijdige stijging of daling van prijs en verbruik volmaakt onbeteekenend was.

Overigens behoeft eene dergelijke schijnbare anomalie op zich zelve nog volstrekt geen bevreemding te wekken. Zij bevestigt slechts de algemeene waarheid, die trouwens ook op andere wijze uit staat III wel duidelijk blijkt, dat de prijs niet de eenige factor is die den omvang van het verbruik van eenig artikel bepaalt. Bij klimmenden welstand kan het verbruik toenemen ook al is de prijs niet gedaald en omgekeerd.

Maar dit punt daargelaten, biedt voor de beantwoording van de vraag die ons bezig houdt tabel IV ²⁾, naar het mij voorkomt, belangrijk materiaal. Een vluchtige blik op dezen staat zal reeds doen zien dat de verschijnselen bij den accijns van de runderen parallel loopen met die bij den accijns van de kalveren. Bij beide zijn de jaren waarin eenerzijds het verbruik sterker toenam dan de prijs daalde, en anderzijds de prijs sterker steeg dan het verbruik afnam overwegend talrijk. Tot de eerste groep behooren bij den runderaccijns 13, bij den kalveraccijns 10 jaren, tot de tweede groep respectievelijk 12

¹⁾ Dat inderdaad, indien men de Meerenbergsche aanbestedingsprijzen als uitgangspunt neemt, het verband tusschen prijs en verbruik niet zoo duidelijk aan den dag komt, kan blijken hieruit, dat dan niet in 6, doch in 15 jaren het verbruik zou gestegen zijn zonder prijsdaling of omgekeerd, terwijl bovendien de écarts veel belangrijker zijn, dan in de 6 jaren waarin de accijncijfers hetzelfde resultaat geven.

²⁾ In deze tabel zijn de jaren waarin de beweging van prijs en verbruik in dezelfde richting ging, 6 voor den runder- en 8 voor den kalveraccijns niet opgenomen.

en 13 jaren. De overige acht jaren zijn bij beide accijnzen ongeveer gelijkelijk verdeeld over de kolommen aangevend de jaren waarin of het verbruik sterker afnam dan de prijs steeg, of de prijs sterker daalde dan het verbruik klom.

Schijnbaar bestaat hier derhalve een antinomie. Men zou meenen dat, indien bv. een geringe prijsdaling het verbruik sterk doet toenemen, het wegvallen van de oorzaak dezer consumtie-vermeerdering het verbruik ook weder even sterk moest doen inkrimpen. *Cessante causa cessat effectus*. En toch zijn de jaren waarin het verbruik sterker toenam dan de prijs daalde bij den runderaccijns ruim 4 maal zoo talrijk als die waarin het verbruik sterker daalde dan de prijs steeg, en bij den accijns van de kalveren $2\frac{1}{2}$ maal zoo talrijk.

Men heeft hier dus blijkbaar te doen met een tweetal artikelen waarvan bij prijsdaling het verbruik snel toeneemt, doch bij prijsstijging niet even snel weder daalt. Een deel van de door de prijsverlaging toegetreden nieuwe verbruikers, of van het door dezelfde oorzaak vermeerderd verbruik van hen die ook reeds vroeger tot de verbruikers behoorden, blijft ondanks de prijsstijging gehandhaafd, wat vermoedelijk in hoofdzaak te danken zal zijn aan het feit, dat in het hier besproken veertigjarig tijdvak de algemeene welvaartstoestand zeer merkbaar is verbeterd. Wat bij een stabielen welvaartstoestand inderdaad een onverklaarbare antinomie zou zijn, houdt op dit te wezen, nu de welvaartstoestand geleidelijk en belangrijk is verbeterd in de laatste helft dezer eeuw.

Deze verklaring van het hier besproken verschijnsel vindt bevestiging in de cijfers van tabel II, en meer nog in hetgeen een in bijzonderheden doorgevoerd onderzoek naar den omvang van het vleeschverbruik hier te lande in de jaren na 1850, ingesteld door de vroegere Centrale Commissie voor de Statistiek, heeft geleerd, te weten dat in dit tijdvak zoowel de gemiddeld per hoofd der bevolking gebruikte vleeschwaarde, als de voor dit bedrag verkregen hoeveelheid vleesch, gelijktijdig met het verbruik van een aantal andere voedings- en genotmiddelen, zeer aanmerkelijk is toegenomen ¹⁾.

¹⁾ Zie Bijdragen tot de Statistiek van Nederland, N° II, Onderzoek naar het verbruik van sommige voedings- en genotmiddelen. 's Gravenhage 1895, Bladz. 20—24.

Met betrekking nu tot de vraag naar den druk van den accijns en de belanghebbenden bij zijn eventueele opheffing, mag dunkt mij uit tabel IV, ook al stelt deze niet in staat een nauwkeurige prijschaal voor het artikel vleesch samen te stellen, het volgende worden geconcludeerd. In een tijdvak van klimmenden welvaart kan de prijs stijgen zonder evenredige daling van het verbruik, en zal de accijns dus geheel of hoofdzakelijk op de consumenten zijn afgewenteld. Of in een tijdvak van economisch verval hetzelfde het geval zou zijn blijkt uit de cijfers niet, doch mag worden betwijfeld.

De accijns drukt dus thaus in hoofdzaak op de verbruikers, en op de producenten in zoover als, blijkens de eerste kolommen van tabel IV de afschaffing, plaats grijpende in eene periode van voorspoed, op grond van de redenen hierboven uiteengezet, hoofdzakelijk hun zou ten goede komen, en handhaving van den accijns hun dus een voordeel doet ontgaan.

Kwam evenwel die opheffing in een tijdvak van achteruitgang op economisch gebied tot stand, dan zou het mij twijfelachtig dunken of ook dan nog het verbruik de neiging zou hebben sneller te groeien dan de prijs daalde, in welk geval de producenten ter verzekering van hun debiet zouden genoopt wezen het accijnsbedrag geheel of zoo goed als geheel van de prijzen af te nemen, en het voordeel van de opheffing dus zou liggen aan de zijde der verbruikers.

Tot meer stellige conclusiën nopens de werking van onzen geslachtaccijns geven, naar het mij voorkomt, de medegedeelde cijfers geen recht.

C. A. VERRIJN STUART.